

U 70/2010 vp

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kanadan välisen vapaakauppasopimuksen neuvottelemisesta (*EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Kanadan välinen vapaakauppasopimus*)

Perustuslain 96§:n 2 momentin mukaisesti unionin ja Kanadan välisen vapaakauppasopimuksen neuvottelemisesta.
lähetetään eduskunnalle muistio Euroopan

Helsingissä 6 päivänä huhtikuuta 2011

Ministeri *Paula Lehtomäki*

Lähetystöneuvos Pirjo Välinoro

ULKOASIAINMINISTERIÖ

MUISTIO
7.3.2011**EUROOPAN UNIONIN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ KANADAN VÄLISEN
VAPAAKAUPPASOPIMUKSEN NEUVOTTELEMISESTA****1 Tausta ja keskeinen sisältö**

Kanada kuuluu maailman 10 suurimman talouden joukkoon. Kanada on EU:n 11. tärkein kauppakumppani, vuonna 2009 Kanadan osuus EU:n ulkomaankaupasta oli 1,8 %. Kanadalle EU on taas toiseksi suurin kauppakumppani 10,5 % osuudella Yhdysvaltain jälkeen.

EU ja Kanada sopivat kesäkuussa 2007 pidetyssä huippukokouksessa, että ne yhteisesti laadittavalla selvityksellä tutkivat edellytyksiä sekä hyötyjä ja kustannuksia läheisemmälle taloudelliselle kumppanuudelle. Lokakuussa 2008 julkaistu yhteisselvitys osoitti, että EU:n ja Kanadan välisen kaupan vapauttaminen toisi merkittäviä hyötyjä molemmille osapuolille.

EU:n ja Kanadan taloudellinen ja kaupallinen yhteistyö perustuu vuonna 1976 solmittuun EU:n ja Kanadan väliseen puitesopimukseen, jonka mahdollisesta päivittämisestä käydään keskusteluita EU:n ja Kanadan välillä. EU:n tavoitteena on käydä puitesopimusneuvotteluita samanaikaisesti FTA-neuvotteluprosessin kanssa. EU:n ja Kanadan puitesopimus oli ensimmäinen taloudellista ja kaupallista yhteistyötä koskeva sopimus EU:n ja kehittyneen maan välillä. Samoin EU:n ja Kanadan vapaakauppasopimus tulee olemaan ensimmäinen EU:n ja pitkälle kehittyneen talouden välinen vapaakauppasopimus.

Komission 2006 julkaisemassa Globaali Eurooppa-tiedonannossa mainittujen taloudellisten FTA-kriteerien voidaan katsoa täyttyvän Kanadan kohdalla erityisesti maan taloudellisen potentiaalin osalta. Taloudellisen potentiaalin ohessa edellä mainittu tiedonanto määrittää keskeisiksi FTA-neuvottelujen aloittamisen kriteereiksi mm. potentiaalisen neuvottelukumppanin EU:n vienti-intressejä vastaan kohdistamat suojatoimet ja tullien ulkopuoliset esteet sekä yleisesti EU:n toimi-

joiden markkinoillepääsymahdollisuudet eri sektoreilla.

Kanadan markkinoita pidetään yleisesti avoimina ja tullitasoa keskimäärin matalana. Keskeisimmiksi haasteiksi eurooppalaiselle teollisuudelle Kanadan markkinoillepääsyssä muodostuvat tullien ulkopuoliset esteet ja pääsy Kanadan provinssien ja territorien julkisiin hankintoihin.

Lokakuussa 2008 EU:n ja Kanadan huippukokouksessa sovittiin ns. katteenkartoituksen (scoping) tekemisestä. Katteen kartoituksen tavoite oli määritellä ne alueet ja tekijät, jotka ovat keskeisiä syvemmälle talousyhteistyölle ja onnistuneille sopimusneuvotteluille.

Katteenkartoitusselvityksen yhteinen raportti hyväksyttiin helmikuussa 2009. EU:n komissio suositti sen pohjalta neuvottelujen aloittamista neuvostolle. EU:n neuvosto hyväksyi huhtikuussa 2009 neuvotteluohjeet ja valtuutti komission neuvottelemaan vapaakauppasopimuksen Kanadan kanssa. Neuvotteluohjeiden mukaisesti tulevan sopimuksen tulisi olla kattava talous- ja kauppasopimus.

EU:n ja Kanadan huippukokouksessa Prahasa 6.5.2009 vahvistettiin että neuvottelut aloitetaan vapaakauppaan tähtäävästä laaja-alaisesta talous- ja kauppasopimuksesta (Comprehensive Economic and Trade Agreement CETA) EU:n ja Kanadan välillä.

EU:n ja Kanadan välillä neuvoteltavan sopimuksen tulee olla kattava, tasapainoinen ja Maailman Kauppajärjestön WTO:n sääntöjen mukainen. Sopimuksen tulisi vapauttaa kauppaa asteittain ja vastavuoroisesti niin tavara-, palvelujen kaupassa kuin kaupankäynnin sääntöihin liittyvissä kysymyksissä.

**2 Sopimusneuvottelut ja käsittely
EU:ssa**

Neuvottelut vapaakauppaan tähtäävästä sopimuksesta käynnistyivät huippukokouksesta

toukokuussa 2009. Neuvottelukierroksia on järjestetty toistaiseksi kuusi.

EU:n ja Kanadan välisillä neuvottelukierroksilla on käsitelty kaikkia aiheita. Ensimmäiset tavarakauppatarjoukset vaihdettiin joulukuussa 2009 ja konsolidoitu neuvottelutexti saatiin lokakuussa 2010. Osapuolet tuntevat toisen osapuolen neuvottelutavoitteet ja haasteet jo kohtuullisen hyvin. Myös Kanadan provinssit ovat osallistuneet neuvotteluihin aktiivisesti, mikä on EU:lle tärkeää. EU:n tavoitteena on, että sopimuksella voidaan vapauttaa kauppaa myös Kanadan sisällä eli provinssien välillä. Tavarakauppaa koskevissa neuvotteluissa ollaan siirtymässä yksityiskohtaisempaan vaiheeseen ja ennen pitkää tullinimikekohtaisiin neuvotteluihin. Seuraava markkinoillepääsytarjousten vaihto on tarkoitus tehdä vielä kevään 2011 aikana.

Kuten muissakin EU:n käymissä vapaa-kauppaneuvotteluissa, haasteellisia neuvotteluja on ennakoitu myös Kanadan kanssa seuraavilla alueilla: teollis- ja tekijänoikeuksia koskevat IPR- kysymykset mukaan lukien maantieteelliset merkinnät, valtiontuet sekä julkiset hankinnat.

Neuvotteluosapuolten tavoitteena on myös hyvin kunnianhimoinen sopimus molempien kansantalouksien kannalta keskeisillä sektoreilla kuten palvelujen kaupassa ja investoinneissa. Lissabonin sopimuksen, jossa todetaan unionin tavoite edistää suoria ulkomaisia sijoituksia koskevien rajoitusten asteittaista poistamista, nojalla komissio on esittänyt, että unioni neuvottelee osana kattavaa talous- ja kauppasopimusta myös sijoitustoiminnasta.

Arviomme on, että CETA -sopimusneuvottelujen alun perin suunnitellusta kahden vuoden määräajasta pyritään pitämään kiinni ja saamaan siten neuvottelut päätökseen vielä tämän vuoden aikana. Neuvotteluissa on edetty toistaiseksi hyvin ja ilmapiiri neuvotteluissa on ollut rakentava. Seuraavat neuvottelukierrokset pidetään keväen ja kesän aikana.

Kanadan kiinnostukseen päättää CETA -neuvottelut vielä tämän vuoden aikana vaikuttanee se seikka, että Kanadan useissa provinssissa pidetään vuonna 2012 provinssivaalit. Jos CETA -neuvottelut ovat tuolloin

vielä keskeneräisessä vaiheessa, niistä saattaa tulla vaaliteema provinssissa, joissa käydään 2012 paikallisvaalit.

Sisällöllistä edistymistä on tapahtunut erityisesti palveluneuvotteluissa, joissa Kanadan tavoitteena on ambitiotasoltaan hyvin laaja-alainen sopimus, sekä julkisissa hankinnoissa, joissa Kanada on osoittanut valmiuttaan ulottaa julkisten hankintojen vapauttaminen provinssitasolle.

Ongelmallisten kysymysten odotetaan jäävän kuitenkin myös CETA -neuvotteluissa ratkaistaviksi aivan viime vaiheisiin.

Komissio on käynyt neuvotteluja EU:n ja sen jäsenvaltioiden puolesta annettujen neuvotteluohjeiden pohjalta. EU-

puheenjohtajamaa neuvottelee jäsenvaltioiden puolesta teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksia koskevista rikosoikeudellisista määräyksistä. CETA- neuvottelujen tavoitteena on asteittainen ja vastavuoroinen sekä täysin WTO -säännösten ja -velvoitteiden mukainen kaupan vapauttaminen olennaisin osin kaiken tavara- ja palvelukaupan osalta. Lisäksi tavoitteena on eri sääntökysymyksiä koskevien määräysten sisällyttäminen sopimukseen. Tällaiset määräykset koskisivat esimerkiksi kaupanmenettelyjen helpottamista, teknisiä kaupanesteitä, terveys- ja kasvin-suojelutoimia, teollis- ja tekijänoikeuksia, julkisia hankintoja sekä eri palvelusektoreiden sääntelyperiaatteita.

EU:n kannanottoja on valmisteltu pääasias-
sa neuvoston kauppapoliittisessa komiteassa ja komitean palvelut ja investoinnit -
asiantuntijakokoonpanossa sekä neuvoston
transatlanttisessa työryhmässä. EU:n sisäisiä
asiantuntijakokouksia CETA-
neuvottelutilanteesta ei ole vielä järjestetty.

Euroopan parlamentin kansainvälisen kaupan INTA -valiokunnassa CETA-
neuvotteluja ei ole käsitelty omana asiakoh-
tanaan vuosien 2009–2010 aikana. CETA-
neuvottelut nousivat kuitenkin esiin, kun Ka-
nadan EU-suurlähettiläs oli vieraana INTA-
valiokunnassa 16.3.2010. Lisäksi komissio
on selostanut Euroopan parlamentille EU–
Kanada-huippukokousten tulosten yhteydes-
sä CETA -neuvotteluja ja EU:n tavoitteita
EU-Kanada -puitesopimuksen päivittämisen
osalta.

3 Asian kansallinen käsittely

CETA -neuvotteluja on käsitelty kansallisesti säännöllisesti EU2/kauppapoliittisessa jaostossa (entinen EU2/133-jaosto) ja sen alajaostoissa. Ulkoasiainministeriö on neuvottelujen kuluessa valmistellut asiaa eri ministeriöiden ja viranomaistahojen kanssa kulloinkin käsiteltävänä olleen asiasisällön mukaan.

Eduskunnalle annettiin tietoja neuvotteluvaltuudesta 10.6.2009 päivätyllä E-kirjeellä (UM2009-01089), samalla kirjeellä informoitiin EU:n tavoitteista osapuolten välisen puitesopimuksen päivittämiseksi. EU:n ja Kanadan välisen puitesopimuksen neuvottelumandaatin käsittelystä on eduskunnalle tiedotettu E-kirjeellä 10.11.2010 (UM2010-02183).

Käsittely kirjallisessa menettelyssä ulkosuhdejaostossa 14.–18.2.2011

Käsittely kirjallisessa menettelyssä kauppapoliittisessa valmistelujaostossa 14.–18.2.2011.

4 EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta

Sopimusluonnoksen sisällön perusteella voidaan tässä vaiheessa arvioida, että sopimuksen allekirjoittamista ja tekemistä koskevien päätösten perustana olisivat ainakin SEUT 207 ja SEUT 218 artiklat. Sopimuksen oikeusperustaa arvioidaan tarkemmin, kun sopimuksen lopullinen sisältö on selvillä.

Valtioneuvosto lähtee siitä, että CETA -sopimuksen tekeminen edellyttää Euroopan parlamentin hyväksyntää.

5 Vaikutukset ja suhde Suomen lainsäädäntöön

CETA -neuvotteluiden vielä ollessa kesken on sopimuksen taloudellisia vaikutuksia vaikea arvioida kokonaisuudessaan. Yleisesti CETA -sopimuksen odotetaan lisäävän Kanadan liiketoimintaympäristön avoimuutta, parantavan markkinoillepääsyä Kanadassa, vähentävän tullien ulkopuolisia esteitä, lisäävän Suomen vientiä Kanadaan erityisesti keskeisten tullinimikkeiden osalta sekä hel-

pottavan suomalaisyritysten pääsyä Kanadan julkisten hankintojen markkinoille myös provinssitasolla.

CETA -neuvottelumandaatti annettiin komissiolle Nizzan sopimuksen aikana unionin ja jäsenvaltioiden puolesta. 1.12.2009 voimaan astuneen Lissabonin sopimuksen myötä unionin toimivalta kauppapolitiikassa laajeni. Valtioneuvoston arvion mukaan suurin osa sopimuksen määräyksistä tulee kuulumaan kauppapolitiikan alaan ja näin unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Sopimus tulee valtioneuvoston arvion mukaan sisältämään myös määräyksiä, jotka kuuluvat kansallisen lainsäädännön alaan. Tällaisia määräyksiä sisältyy ainakin sopimuksen palvelujen kauppaa ja investointeja sekä teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaan sopimusosioon. Lopullisen sopimuksen sisältöön saattaa kuulua yksittäisiä määräyksiä unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä, jolloin sopimus tehtäisiin sekasopimuksena. Suhdetta Suomen lainsäädäntöön arvioidaan tarvittaessa sopimuksen jatkokäsittelyn yhteydessä tarkemmin.

6 Ahvenanmaan asema

Valtioneuvoston tämänhetkisen arvion mukaan sopimus ei tule sisältämään Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia kysymyksiä. Tarvittaessa asiaa voidaan selvittää tarkemmin.

7 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto tukee laaja-alaiseen vapaa-kauppasopimukseen tähtääviä neuvotteluja Kanadan kanssa ja kannattaa tavoitetta niiden onnistuneesta loppuunsaattamisesta. Lopputuloksen tulisi olla ambitiotasoltaan korkea ja hyödyttää molempia osapuolia. Neuvotteluohjeiden mukainen laaja-alainen sopimus edistäisi Suomen elinkeinoelämän vienti- ja tuontimahdollisuuksia sekä parantaisi suomalaisten ja EU:n toimijoiden asemaa Kanadan pitkälle kehittyneillä tavara- ja palvelukauppamarkkinoilla.

Valtioneuvosto on neuvotteluprosessin edetessä ottanut kantaa yksittäisiin neuvotte-

lukusymyksiin yhteistyössä eri ministeriöiden, elinkeinoelämän ja muiden yhteistyötohojen kanssa kartoitettujen prioriteettien pohjalta. Valtioneuvosto katsoo, että vapaakauppasopimuksen tekeminen olisi tärkeää myös EU:n ja Kanadan välisen yhteistyön tiivistämiseksi Suomen kaupallis-taloudellisten etujen kannalta keskeisillä alueilla. Sopimusneuvotteluissa huomioidaan maataloussektorin keskeiset herkkyydet.

8 Sopimuksen taloudellisesta merkityksestä ja vaikutuksista

EU:n tavaraviennin arvo Kanadaan oli 2009 noin 22,4 miljardia euroa ja tavaratuonti 17,8 miljardia euroa. EU:n palveluviennin arvo 2009 oli 10,5 miljardia euroa ja palvelujen tuonti Kanadasta noin 8 miljardia euroa. EU:n investointien kokonaisarvo kohosi 2008 noin 140 miljardiin euroon ja vastaavasti kanadalaisinvestointien kokonaisarvo EU-alueella 2008 oli 105 miljardia euroa.

Suomen kauppa Kanadan kanssa on ylijäämäistä; viennin arvo oli vuonna 2009 455 miljoonaa ja tuonnin arvo 287 miljoonaa eu-

roa. Vuonna 2010 vienti Kanadaan kasvoi edelleen, samalla kun tuonti väheni hieman. Tärkeimpiä vienti- ja tuontituotteita ovat koneet, laitteet ja kuljetusvälineet sekä poltto- ja voiteluaineet. Vauraana ja kehittyneenä taloutena Kanada tarjoaa suomalaisille yrityksille paljon yhteistyömahdollisuuksia, esimerkiksi cleantech- ja energia-alan tuotteiden ja prosessien osalla.

Suomalaiset yritykset ovat investoineet Kanadaan enemmän kuin kanadalaiset Suomeen, mutta kanadalaisinvestoinnit ovat lisääntyneet viime vuosina erityisesti kaivosalalla.

Vuonna 2008 laaditun yhteisselvityksen mukaan kaupan vapauttaminen EU:n ja Kanadan välillä voisi tuoda EU:lle 18,6 miljardin USD:n hyödyt vuodessa kun Kanadalle vastaava hyöty olisi 13,1 miljardia USD:a vuodessa. EU:n ja Kanadan välisen tavara-kauppavaihdon arvioidaan selvityksessä kasvavan vuosina 2007–2014 noin 23 %. Vastaavasti EU:n palvelujen viennin arvioidaan kasvavan Kanadaa samana aikana 13,1 % ja Kanadan palvelujen viennin EU:hun 14,2 %.